

Prof. dr. Peter Praper

RAZVOJNO ANALITIČNI IN NEVROBIOLOŠKI VIDIKI GOVORA IN JEZIKA

Izhodišče teme predavanja so spoznanja, da je struktura jezika in govora, ki jo uporabljamo, odsev strukture človekove osebnosti. Poznavalec v njej najde tako elemente psihičnega zdravja, kakor tudi psihopatologije.

V samem središču teme predavanja je narava materinščine, ki se razlikuje od slovenščine ali tujega jezika po tem, da je položena v zibelko emocionalnega zlivanja z materjo (negujočo osebo) in kasneje preko stile čustvene navezanosti za vedno predstavlja domače gnezdo, referenčno točko bivanja. Izgubljen v svetu številnih jezikov bi bil človek brez lastne identitete in brez jasnih odnosov z osebami, katerim pripada, še posebej s tisto, s katero se doživlja v paru.

Avtor tematiko obogati s sodobnimi spoznanji psihoanalitične razvojne psihologije o procesih navezovanja, razvoja samoregulacije in avtonomije. Materinščina domuje v simbiotični diadi (paru dojenčka in doječe matere), ki temelji na čustveni podlagi in predstavlja 'notranje jedro' jezika. Izvorno je povezana s primarno intersubjektivnostjo, primarno emocionalno identifikacijo in zrcaljenjem v imitaciji in kot takšna predstavlja temelje samopodobe. Vsakdo uporablja jezik iz izhodiščne točke svoje vloge v odnosih (podobno kot tudi percepcijo in dojetanje), zato komunikacija predstavlja stične točke simbiotičnega zlivanja in hkrati omogoča diferenciacijo. Individuacija in razvoj samostojnosti bi človeka strašila in mu grozila z izgubo kontakta, če ne bi bil čustveno povezan in navezan na obeležja svojega doma. Materinščina ostaja osrednji temeljni kamen, varna baza in zatočišče kot dom, domovina, tudi ljudem, ki živijo v tujini.

Sodobne raziskave na področju nevroznanosti potrjujejo navedene trditve. Materinščina domuje v desni možganski hemisferi in ima relacijsko funkcijo. Otrok jo ponotranja od samega rojstva, kar omogočajo zrcalni nevroni. V ta namen aktivira svoje prirojene mehanizme za 'aktivno' vstopanje v socialno okolje, preživitvene strategije zrcaljenja in imitacije. Desni možgani dominirajo do tretjega leta starosti, (pozneje prevzamejo bolj vodilne funkcije levi možgani). Razvojni procesi namreč zahtevajo veliko več kot samo zrcaljenje. Zahtevajo udeležbo kognicije (dojetanja) in komunikacije. Zato potekajo z roko v roki z razvojem govora, rabe jezika in zmožnosti jezikovnih predelav. Po teoriji uma otrok doseže zmožnost simbolne predelave psihičnih vsebin šele okrog petega leta starosti (Piaget meni, da celo sedmega), ko tudi že loči med tem, kaj doživlja sam in kaj drugi. Nevrobiološko se verbalizacija seli v levo možgansko polovico. Tako prispeva k prehodu s primarnega principa mišljenja (ravnanje po principu ugodja oz. izogibanja neugodju na osnovi čustvenih predpostavk) na sekundarni princip mišljenja. S tem korakom v razvoju pridobimo zmožnost upoštevanja realnosti in časovne dimenzije ter zaporedja v dogajanjih.

Zibelka kognicije pa je vendar čustvena podlaga - z elementi zrcaljenja in primitivne emocionalne identifikacije in primarne navezanosti, intuitivnega mišljenja in empatične dimenzije odnosov.

Izhodišče teme predavanja so spoznanja, da je struktura jezika in govora, ki jo uporabljamo, odsev strukture človekove osebnosti. Poznavalec v njej najde tako elemente psihičnega zdravja, kakor tudi psihopatologije.

V samem središču teme predavanja je narava materinščine, ki se razlikuje od slovenščine ali tujega jezika po tem, da je položena v zibelko emocionalnega zlivanja z materjo (negujočo osebo) in kasneje preko stile čustvene navezanosti za vedno predstavlja domače gnezdo, referenčno točko bivanja. Izgubljen v svetu številnih jezikov bi bil človek brez lastne identitete in brez jasnih odnosov z osebami, katerim pripada, še posebej s tisto, s katero se doživlja v paru.

Avtor tematiko obogati s sodobnimi spoznanji psihoanalitične razvojne psihologije o procesih navezovanja, razvoja samoregulacije in avtonomije. Materinščina domuje v simbiotični diadi (paru dojenčka in doječe matere), ki temelji na čustveni podlagi in predstavlja 'notranje jedro' jezika. Izvorno je povezana s primarno intersubjektivnostjo, primarno emocionalno identifikacijo in zrcaljenjem v imitaciji in kot takšna predstavlja temelje samopodobe. Vsakdo uporablja jezik iz izhodiščne točke svoje vloge v odnosih (podobno kot tudi percepcijo in dojemanje), zato komunikacija predstavlja stične točke simbiotičnega zlivanja in hkrati omogoča diferenciacijo. Individuacija in razvoj samostojnosti bi človeka strašila in mu grozila z izgubo kontakta, če ne bi bil čustveno povezan in navezan na obeležja svojega doma. Materinščina ostaja osrednji temeljni kamen, varna baza in zatočišče kot dom, domovina, tudi ljudem, ki živijo v tujini.

Sodobne raziskave na področju nevroznosti potrjujejo navedene trditve. Materinščina domuje v desni možganski hemisferi in ima relacijsko funkcijo. Otrok jo ponotranja od samega rojstva, kar omogočajo zrcalni nevroni. V ta namen aktivira svoje prirojene mehanizme za 'aktivno' vstopanje v socialno okolje, preživitvene strategije zrcaljenja in imitacije. Desni možgani dominirajo do tretjega leta starosti, (pozneje prevzamejo bolj vodilne funkcije levi možgani). Razvojni procesi namreč zahtevajo veliko več kot samo zrcaljenje. Zahtevajo udeležbo kognicije (dojemanja) in komunikacije. Zato potekajo z roko v roki z razvojem govora, rabe jezika in zmožnosti jezikovnih predelav. Po teoriji uma otrok doseže zmožnost simbolne predelave psihičnih vsebin šele okrog petega leta starosti (Piaget meni, da celo sedmega), ko tudi že loči med tem, kaj doživlja sam in kaj drugi. Nevrobiološko se verbalizacija seli v levo možgansko polovico. Tako prispeva k prehodu s primarnega principa mišljenja (ravnanje po principu ugodja oz. izogibanja neugodju na osnovi čustvenih predpostavk) na sekundarni princip mišljenja. S tem korakom v razvoju pridobimo zmožnost upoštevanja realnosti in časovne dimenzije ter zaporedja v dogajanjih.

Zibelka kognicije pa je vendar čustvena podlaga - z elementi zrcaljenja in primitivne emocionalne identifikacije in primarne navezanosti, intuitivnega mišljenja in empatične dimenzije odnosov.